

✠ ПОРАТАЈ БОГ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOŤU

9. číslo

Budyšin, september 1963

Lětnik 13

Hrono na póznjeić 1963

Kak móhl ja tajku wulku zlósc činić a přećiwo Bohu zhrěšić?

1. Mójz. 39, 9

Štož je derje wobhonjeny w bibli-skich stawiznach, tón wě, zo je tute słowo młody Jozef prajił, jako chcyše jeho Potifarowa žona zawjesć. Tute zmužite słowo přinjese jeho do jastwa. Wotpokazana zelharna žona so wječće a jeho wobskorži před swojim mužom. Tón wěrješe swojej mandželskej bóle hač njewólnikej a jeho do jastwa čisny. Što ma — tak móhli so prašeć — čłowjek z toho, hdyž je sprawny a prawy? My wěmy, zo tež w tym padže plaći Jozefowe słowo pozdžišo: „Wy sće zlé ze mnu myslili, ale Bóg je ze mnu derje myslil!“ Bóg je přez hroznu wobskoržbu a jastwo wšo derje sćinił! Derje, zo bě Jozef tak swěry wostał!

Spytowany budže kóždy! Nichtón tak wysoko njesteji, nichtó tak swjaty njeje, zo njemóhl spytowany być. Ale zo by so tola kóždy we wokomiku spytowanja a nadběhowanja na to dopomni! To štož chcu nětko činić, to, k čemuž chcedza mje nětko tudy zawjesć, to je hrěch, a hrěch je zlósc přećiwo Bohu. Hrěch njeje jenož něšto, z čimž bychmy druhemu něšto načiniłi abo sami škodžili — wězo to tež! —, ale skónčnje je kóždy hrěch w skutkach, słowach a myslach njeprawda přećiwo Bohu.

Kak naš D. Měrćin Luther Bože kaznje wukladuje? Tak, zo při spočatku kóždeje kaznje praji: My so dyrbymy Boha boječ a jeho lubować, zo njebychmy to a to sćiniłi a skućili! Potajkim, hdyž hrěšimy, Boha zranimy, so přendžemy přećiwo bohabojaznosći a lubosći k Bohu. A my dyrbymy tola Boha lubować z cyłej swojej wutrobu a z cyłej swojej dušu, z cyłej swojej mocu a ze wšej swojej myslu, kaž Jezus sam po předpismje Stareho Zakonja wuzběhuje. —

Wězo, hrěšnicy smy wšitecy, a tu plaći Lutherowy spěw: „Móc naša dobyć njemóže, my smy z nej jara slabi!“ Nichtón njesmě sebi myslić abo sebi prajić: To a to a to so mi, tajkemu sylnemu čłowjekej na žadyn pad njezanje! „Tohodla, komuž so zda, zo steji, tón so hladaj, zo njepadnje“ (1. Kor. 10, 12). Wězo njesměmy sebi toho na wopačne wašnje wěsći być, zo nam hrěch ničo nješkodži!

A tola, na druhim boku, je derje a rjenje, hdyž je jedyn křescan tak wukubłany a wočehnjeny, zo wón wě: To a to — wšo jedne, wo kotru kaznju so jedna, hač wo šestu, kaž tu, abo wo sedmu a wosmu — to ja njesměm;

Budže-li twoje woko čiste, budže twoje cyle čělo jasne Luk. 11, 34

Rožojte nawoči měc a wšitko w najrjenej rožojtej barbje widžeć, to njeje derje. Čorne nawoči měc a wšitko čmowe a strašne widžeć, je pak runjewon tak wopačne. To wučinja praweho a stroweho čłowjeka, zo wón swět, čłowjekow a sebje sameho widži, kaž wšitko je. To jasne, swětle, wjesole mamy rozeznawać wot čmowego, hrěšneho, hrózbneho a zrudneho. Nihdže na zemi njeje lute swětlo a nihdže njeje sama tołsta čma.

Či jeni chwala a wyskaju a widža jenož wšo w najrjenšim swětle. Tamni zaso skorža, skiwla, zela a sakruja a widža jenož lutu nuzu a hubjensstwo. Ty nječini ani tak ani tak, ale ty hladaj z čistym wokom do swěta a prócu so, wšitko wěrje a sprawnje spóznać.

My wšak mamy bohužel wšitecy čětro jara čmowej woći. Sy raz na to kedžbował, kak čłowjekojo to nje-widža, štož woprawdže na swěće je, ale kak kóždy jenož to widži, štož wón widžeć chce? Předstaj sebi, zo čłowjekojo wšelakich nahladow wopytaju samsny kraj. Jich rozprawa doma budže tak wšelaka, kaž maju wšelake stejnišća. Žadyn njehlaje, ale kóždy po svojim měnjenju čistu

je wuzamknjene, zo ja zwolu do toho abo do tamneho. Tu wšak njeńdže wo našu nahladnosć mjez čłowjekami abo wo našu mudrosć. Jozefa bě w hodžinje spytowanja wuchowala jeho sylna wěra, zo so w prawym wokomiku dopomni na Boha, a zo wón wědžeše, zo njesmě na žadyn pad Boha Knjeza zranić.

Tajke wobaranje pak jenož tón nazhoni, kiž je w prawej wěrje přez słowo a sakrament a modlitwu woprawdže ze svojim Bohom zwjazany, kiž je jako křescan přistup k Wótcej namakał přez Jezoń Chrysta.

Tajke słowo je nam date, zo bychmy njehrěšili, kaž Jan pisa w svojim přenim lišće (2. staw). „A by-li što hrěšił, mamy rěčnika pola Wótca, Jezom Chrysta, kiž je prawy; a tón je zjednanje za naše hrěchi, nic jenož pak za naše, ale tež za te cyleho swěta.“

Tak wěrje kaž ja žiwy sym, sam wěcny Bóg nam praji všěm, ja nochcu smjerće hrěšnika; mi jeno to so spodoba, zo by so hrěchow wostajil, so wobročil a žiwy byl.

(Kěrluš č. 397, 1) La.

wěrnosć rěči, byrnjež kóždy hinak rozprawja. Tak bohužel je. My křescenjo pak budžemy so prócować dyrbeć, zo bychmy po možnosći wšeho so dohladali, na wšo kedžbowałi a wšitko měrje a wěrje posudžowali. To je potom čłowska nadobnosć, wulkosć, zralosć. Što to dokonja? Komu je to date?

Jedyn je po zemi chodzil, kotrehož wočko bě čiste a kotrehož čělo běše tohodla tak cyle jasne. To běše naš Knjez a Zbóžnik Jezus Chrystus. Wón widžeše rjane lilije na polu a slyšeše ptački pod njebjom spěwać. Wón pak njechodžeše slepy nimo chorych a hubjenych. Jeho tyšeše čłowski hrěch. Jezus pak njetamaše skaženych hrěšnikow. Wón docyla njechaše zasudžować, ale w swojej lubosći chcyše jim pomhać. Z kajkim wuspěchom je Jezus předował a skutkował? Njepřečelstwo, hanjenje, přisłodjenje, to běše wotmołwa na jeho lubosć k luddej. Kóždy druhu by zadwělował a so z horkosću wot tajkeho njeđzakowneho luda wotbročil. Jezus njeje zadwělował a njeje skažene čłowjestwo zatamał, ale ze svojim wočkom widžeše, zo je čłowjek při swojej skaženosći njezbožowny a njeměrný. Jezus je hišće posledni wopor na so wzał, zo je za tuto hrěšne čłowjestwo na křižu bjez kóždeje horkosće wumrěl, dokołt běše jemu luda žel. Woni wšak njewědžachu, što činja.

Štož ma jasnej woći, jenož njetama, so njehórši, njewobskoržuje ale ma smilne zrozumjenje za swojeho blišeho a za swój čas. Štož ma čistej woći a widži swět w jeho hrěchach, njewočakuje paradizne časy na tutej zemi. Naše žiwjenje budže stajnje křiwda a próca. Tajki čłowjek pak budže ze wšej swěru a ponižnosću pomhać, zo by so najwjetšim surowosćam a čwělam mjez nami wobarało.

Čistej woći widžitej před sobu njebjesa. Tajki čłowjek je tohodla stroštny, smilny, lubosćiwý, sčerpilivy — a poľny nadžije, kotraž so zložuje na Chrystusa sameho.

Tajki čłowjek je we sebi cyle jasny a njeje žaneje čmy w nim. W.

Z ekumene. W Finskim hłownym měsće Helsinki schadžowaše so wot 31. julija hač do 11. awgusta 1963 Hłowna zhromadźizna lutherskeho zwjazka. Sakska cyrkej bě tam zastupjena přez našeho biskupa D. Notha, kotryž je tuchwilu na nowej konferency w Americe.

Naša jězba 1963

Po stopach Jana Husa, Jana Amosa Komenskeho a serbskich humanistow

Podał Gerhard Wirth

Štó wuhlada přeni Prahu — Zlotu Prahu?

Po horje dele jědzemy do Pražskich předměstow a hdyž so na druhim boku puć zaso zběha do Žižkowa horje, tam so wšitcy hromadže nadobo dohladamy krasnych Hradčanow. To je potom Praha. Město same ze swojimi mnohimi wěžemi je w dolinje před nami. Jow zaso a hladač na přewšo krasny panorama, spominac na hordostne a zrudne stawizny tu-teho města a jeho luda. Na léwej stronje strahuje wysoko na horje Jan Žižka (1370—1424) nad swojim městem a ludom. Wumělc je tuteho jenowóckateho rjeka na konju jěchaceho předstajil, kak wón swoje husitiske wójska nawjeduje wot dobyća do dobyća. Hdyž bě w bitwje tež hišće swoje druhe wóčko zhubil, je jako slepy dale rozkazował. Žižka a Prokop staj rjekaj byloj — nic rubjeznikaj, kaž smy to w šuli a na šulach wuknyli. Kejžor ze swojim derje organizowanym wójskom njemóžeše ani z bamžowej pomocu husitow přewinyc. Husića wojowachu z přeswědčenjom a horliwosću za swoju wěc, byrnjež wědzachu, zo wěra a wěrnosć mjěća njetrjebatej. „Mjez sobu so lubowac a wěrnosće so dźeržeć, to rěka ju wšudžom a přećiwo wšemu zakitać“, tak běchu husića 29. 9. 1419 — potajkim na spočatku husitskich wojnow — mjez sobu so zrěčeli. Z tajkim hesłom běchu woni wojnu raznje zasudžili a tola dyrbjachu do wojny čahnyć, kotraž potom pjatnaće lět trajaše. Kejžor njemóžeše husitow pobić, ale mjez sobu so husića w léce 1434 pola Lipanow skóncowachu.

Naš luby stary přećel nas wutrobne wita. Wón we nas wobjima ewangelskich Serbow. Čas swojeho žiwjenja je so wo nas starał, za nas so modlił, nas ze cylej swojej wutrobu lubował. Jeho zwonkowa postawa je drje so zestariła, ale jeho horliwosć je ta samsna wostała. Wjele chce wote mnje wědžeć. Za wšem a za wšitkimi so praša. Wón však naše serbske wosady snadž lépe znaje, hač tak někotryčkuli Serb. A ja so jeho prašam. Chcu tola wot njeho wuknyć, kiž je po lětach starši a po nazhonjenjach wo wjele, wjele bohatši. Ze zrałymi myslimi zhladuje wón na džensniši čas a mi tež jeho dobroty rozestaja. Wot njeho dam so rady powučowac.

Tón króć však nimamy za Prahu wjele chwile, jenož někotre hodžiny. Ale pochodzić chcemy tola po historiskich městnach.

Staroměšćanske naměstno. Tamle je Slikowy gymnazij! Slik je w Jenje studował a je na to někotre léta wazne zastojnstwo na kralowskim dworje w Drježdžanach wukonjal. Wón bě hłowa ewangelskeho hibanja. Wón je směł hordostne léto 1609 dožiwić, hdyž bě kejžor Rudolf II. ewangelskim dyrbjal majestetny list podpisać, kotryž da jim nabožnu swobodu. Ewangelscy křesćenjo wodychnychu a nimale wšón lud so wuzna k ewangelskej wěrje. Ale potom přińdže zrudny džen — drje najzrudniši džen cyłych českich stawiznow — 8. 11. 1620. Na Běléj Horje před samej

Prahu přehrachu ewangelscy wojnu. Jenož krótko 11 lět měješe ewangelska cyrkej w Českej swobodu, kaž je ju naš kraj wot lutheroweho časa stajnje měl. Léto 1620 je do Českeho kraja přinjesło wjele plakanja, wjele zrudoby. Wjele je swěrných wostało při wšěj nuzy — ale mnohim je so rjap zlamał. Mjez swěrnými bě tež Handrij Slik, kotrehož gimnazij tamle na druhim boku Staroměšćanskeho naměstna widžimy. A tu na tutym boku při radnicy jeho a 26 druhich ewangelskich wjednikow w léce 1621 wotprawichu. Jeho mjeno stejil na wopominanskej taflil na přenim městnje. Jeho kelich, z kotrehož je wón dostal do swojeje martrarskeje smjerce posledni raz Bože wotkazanje, je pozdžišo do Serbow přišo — do Wjerbna pola Choćebuza. W rjanej, wójnje znowanatwarjenej Wjerbnskeje cyrkwi, w kotrejž bu tež naš Delnjoserbski basnik Mato Kosyk wokřćený, so Slikowy kelich džensa hišće při Božim wotkazanju wužiwa. — Zo so Wam wuznaju: Wažniše hač wšitke čolmy w Błotach je mi Wjerbnski Boží dom ze Slikowym kelichom a ze swojim spominanjom na Mata Kosyka.

Alle nětkle běch ze swojimi myslimi nadobo so zabłudził do Serbow, my tola stejimy hišće na Staroměšćanskim naměstnje w Praze a dočakamy hišće wokomik a hnydom budže popoždnu w 4 hodž. Při čepjenju polneje hodžiny wuhladaš w časniku radnicy knjeza Jezusa z jeho wučobnikami a na kóncu zaspěwa kapon. Hdyž sy prawje kedžbowal, sy tež widzał, kak na léwej stronje strašna smjerć ze zwónčkom klinkaše.

Do cyrkwe swj. Wita chych tež zaso dońć. Loni běch tam wulkotne wobrazy fotografował. Wot wječora swěčeše slóncó přez krasnu, barbojtu rosetu gotiskeje wěže. Moje wjesele běše wulka, ale moja porážka hišće wjetša, hdyž pytnych, zo běch fotografował bjez filma w aparace. Tuž chych létsa loňšu skóndu nachwatać — a mi je so létsa tutón wobraz wopravdže derje poradził — ale nětko na film!! Za bohato cyrkej swj. Wita — što poprawom tutón swj. Wit běše? Sym we wšelkich knihach za

nim slědził, ale njenamakach ničó. Za cyrkej swj. Wita dyrbjal však sej wjele chwile brać. Tam je krasne, bo-hate wumělstwo nahromadžene, zo so njemóžeš nahladać. Ale tak wjele chwile však njemějachmy. Chychmy tola tež hišće do klóštra Strahowa. Tež tu zaso luta rjanosć a dokonjane wumělstwo a wjele bohatstwa. Naš Knjez a Zbožnik však bě chudy. Wón docyła žaneje chěže njeměješe a by-li jenu měl, njeby wona z-wumělstwom wupyšena byla. Te samsne mysle mje tyšachu w Jezuitskim klóštrje swj. Klimanta, hdžež bě runje wustajenca noweje knihi. Tute drohotnje wuhotowane katolske cyrkwe a klóštry však su swědky zašeho časa, hdžež měješe cyrkej hinaše nadawki hač džensa. Nam so njech njestyska po starým času, ale budžmy stróžbni a jasneje mysle, zo bychmy swoje nadawki džensa prawje spóznali a w ponížnosći před Bohom a čłowjekami spytali dopjelnić. Kak budže raz přichod wo nas sudzić?

Ja však měl Wam hišće wjele wo Praze powědać, ale Wy, luby čitarjo sće njesčerpliwi a chceće dale. Naša jězba je tola hišće daloka. Hač do najdalšich kónčin Českosłowakskeje socialistiskeje republiki chcemy hišće za krótko 14 dnjow. Dowolće pak, zo cyle skrótko hišće pola Eduarda Čapeka zastupimy. Wón ma swoje klamy zady Tinskeje cyrkwe. To je samón muzeum: stare hornicy, wušikne z ruku wudžělane železne lampy, rječazy. Ja však njewěm, što tam wšo běše. Mi so zdaše, zo ničó na swěće njeje, štož njeby pola Čapeka w někajkim kuće namakał. My jemu ničó njewotkupichmy, ale zapisachmy so do jeho knihi hosćow. Hdyž bych trochu wjace pjeněz měl, bych jemu skradnu na blido položil 10,— Kč. Tón luby stary Čapek ze swojimi zajimawymi starožitnosćemi a prošnym, njehodnym čaporom je kusk wčera-wšeho dnja wosrjedž džensnišeje přitomnosće. Hdyž zaso raz do Prahi přińdu, ja chětre pohladam, hač tam hišće Čapekowe klamy su.

Njedaloko je džiwadło, hdžež je Mozartowy „Don Juan“ so předstajil a tamle je tafla přičinjena, zo je Mozart w tutym domje bydlił.

Hišće raz přińdzemy nimo Husoweho pomnika a jeho słowo přewodža nas po dalšich pućach:

Lubujće so a přećje wěrnosć kóždemu. (Přichodnje dale)

Cyrlometodejska mysl wjaza słowjanske narody we wěrje

(Katolski Posoł 7. 7. 1963 — skrótsene)

Smy žiwi w dobre nalěca Cyrkwe a rozkčewa słowjanskich ludow. W jubilejnym cyrlometodejskim léce, kotrež swjećimy runje wosrjedž II. watikanskeho koncila, mamy tež my Serbja jako najmjeńša hałužka na štomje wulkeho Słowjanstwa wopominać, kajki wysoki wuznam ma cyrlometodejska ideja za słowjanske narody a za wšu swětowu Cyrkej

Móžemy rjec, zo ma bratrowstwo mjez słowjanskimi ludami swoje duchowne zakłady hižo wot spočatka kulturnych stawiznow Słowjanow w cyrlometodejskej mysli. Zaslužby swj. Cyrila a Metoda,

kotrež směmy do cyle wuznamnych wosobow cyrkwinских stawiznow ličić, wo słowjanske narody su njesměrne. Jezu misionke džělo, kotrež so spoča pola zapadnych Słowjanow na Wulkej Morawje za wjercha Rosćislawa w léce 863, měješe stajnje nadobny wotpohlad, do-być wšitke słowjanske ludy za wěru do Chrysta a zastupowac powšitkownu jednotu wšech křesćanow w lubosći. Přez to běštaj bratraj ze Solunja tak popularnaj a měještaj najebač hroznych přećiwkow ze strony wšoněmcow tak trajacy wuspěch. Kročítaj w tym nastupanju cyle po stopach

japoštoła ludow, swjateho Pawoła, kiž dže bě w jeju domiznje Soluni (Thessaloniki) kčejacu křesciansku wosadu založil, wo čímž swědčitej nam džens hišće we Swjatym Pismje zdžeržanej listaj Solunskim. Wopominamy-li kedžbliwje cyłe dželó Konstantina-Cyrila a jeho bratra Metoda na Wulkej Morawje, w Panoniji (Wuherskej), w Romje a dalje skutkowanje Metoda po Cyrilowej smjerći (869), směmy z poľnym prawom rjec, zo přesahujetaj wobaj bratraj daloko skutkowanje powšitkownych misionarow. Nic jeno jeju wosobinske swjate žiwjenje, ale předewšem jeju o r i g i n a l n y p l a n, z kotrymž staj k Slowjanam přišloj a po kotrymž staj přez cyłe swoje žiwjenje horliwje a wutrajnje dželaťoj, zbudža našu kedžbliwosc. Směmy rjec, zo je iniciator tutej mysle, dobyć wšě slowjanske narody za křesciansku wěru we swětowej Cyrkwi Chrystowej, był Konstantin-Filosof, kotremuž je ponižnje služil jeho bratr Metod.

Sředki k tomule wulkotnemu zaměrej běchu jimaj zestajenje slowjanskeho pisma (hlaholica), přeložk Swjateho Pisma do staroslowjanšćiny, přeložk knihow za Bože služby, a za wjedženjeslowjanskeje bohoslužby, kotruž schwalistaj bamžej Hadrian II. a Jan VIII.

Tak wutworištaj woprawdže zakład za jednotnu slowjansku kulturu a možnosć, zo so jara spěšnje wobročiču syły Slowjanow k dobremu poselstwu Božemu. Mjez tym, zo běchu Němcy z cuzej řečú a namocu chcyli ze zapada naše ludy dobyć a sej je předewšem politisce podčisniti, zapřimnyštaj Cyril a Metod idealnje, kak je naša wěra uniwersalna a kak ma so kždemu ludej we jeho mačeršćinje ewangelij wozjewjeć. Kajka podobnosć z přecowanjom něčičišeho waticanskeho koncila! Woprawdže profetiski to plan našeju slowjanskej japoštołow, zda so, džens za wšón swět nabywa aktualnosće!

Cyrlometodejski skutk zakótwi so na Wulkej Morawje, w Panoniji, w Čechach, sahaše, kaž najnowše slědženja dopokazuja, do susodneje Pólskej (na Wislansku) a přez nju najskerje tež do našeje Lužicy. Z rozpadom Wulkomorawskeho mócnarstwa na spočatku X. wěka wšak bu namócnje potorhany abo znajmjeńša jara woslabjeny. Wuhnaći wučobnicy swjateju bratrow pak woteńdžechu zwjetša k južnym Slowjanam, tak zo so cyrlometodejska ideja jednoty Slowjanow we wěrje tež rozšěri mjez Chorwatami, Slowincami, južnymi Serbami, Boharami a Rusami. Směmy potajkim z poľnym prawom rjec, zo staj Cyril a Metod byľoj japoštoľaj a wučerjej w šěch Slowjanow.

K slowjanskimaj japoštoľomaj a wučerjomaj zhladauja z čescownosću wšitke slowjanske narody. Jeju hoberske džělo hižo přez 260 lět (wot lěta 1700, hdyž wuda metropolit Dimitrij Rostowski žiwjenjopis swj. bratrow) přestuduja po stronce historiskej, řečespytněj, nabožnej a kulturnej wědomostnicy wšelakich narodow.

Solunskuju bratrow sej česća jako swjateju katolsku kaž tež prawoslawni Slowjenjo. Tu ma so spomnić, zo w druhej połojcy IX. wě-

ka, hdyž swj. bratraj skutkowaštaj na Wulkej Morawje, a w X. wěku, hdyž so křescianska wěra rozšěrješe w nastawacym kijewskim staće hač do Ruskeje, njebě hišće nabožneho rozdwojenja, ale Cyrkej bě hišće jedna a jednotna. Rozdwojenje do wuchodneje (prawoslawneje) a zapadneje (katolskeje) Cyrkwe hakle so sta lěta 1054 za čas konstantinopelskeho patriarcha Michała Kerularija a bamžowskeho legata kardinala Humberta. Wot toho časa so bohužel wjetšina slowjanskich narodow (Rusojo, wjetšina Wukrajincow, Boharow, južnych Serbow, mały džěl Slowakow, Čechow a Polakow) liči k prawoslaw-

nym (orthodoksnym) cyrkwjam, kotřež njeprípóznawaja romskeho bamža za hłowu swětowej Cyrkwe. Džens potajkim Slowjenjo njejsu nabožnje-cyrkwinsce jednotni. Tola runje hdyž budžemy wšudže jednac, so přecować a modlić po cyrlometodejskim duchu, budžemy hódnje přinošować nabožnemu zbliženju wšěch Slowjanow. Što by to woznamjenjaľo za našu Cyrkej a za cyły swět, hdy bychy wšitcy Slowjenjo byľi jednotni we wěrje! Wěriwi Slowjenjo — potajkim tež my Serbja — bychmy sej měli być wědomi tohole wulkeho historiskeho nadawka.

M. Salowski

Hdyž wo přichodže řečimy . . .

Zawěsće znajemy wšitcy Mójzasowe stawizny a tu tež, kak je Bóh jeho zesředž palaceho kerka wolať. Što pak je Mójzas činil? Wón prikry svoje wobličo a padže na zemju, dokelž bě woslepjeny a nastrožany. Wón njeje móhl Bože wobličo wohladać. Wšudžom w Božich stawiznach z tym swětom, hdžež su so čłowjekojo tak jasnje z Bohom zetkali, njejsu jeho móhli wohladać, dokelž to njebychu znjesli.

Hdyž wo tym rozmysľujemy, so tola prašamy, čehodla chcedža křescenjo něhdy Boha wohladać, čehodla so na to wjesela? Wo tym so tola nastajnosći w cyrkwi předuje, zo nětko hišće wěrimy, ale zo jónu — na kóncu wšěch wěcow — Boha wohladamy a jeho krasnosć. Bóh, do kotrehož džensa wěrimy, bjez toho zo jeho widžimy, budže nam něhdže widžomny. Jelizo tomu tak je, njebyrbjeli so my potom bojeť? Kak móžemy so na tele wohladanje hišće wjeselić?

Z tajkim prašenjom w myslach a we wutrobje čitamy Jezusowe slova: „Zbožni su, kiž su čisteje wutroby; přetož woni budu Boha widžeć.“ „Boha widžeć“, to rěka: zo budu jeho naphlad znjesć. A hišće wjace: to budže jim najdospoľniša radosć a zbožnosć. Kaž šěry šlewjer wšitko

wotpadnje, štož tutón swět poskićowaše. Wšitko budže wokrasnjene z njebjeskimi barbami.

Haj wězo, njetrjebamy so džiwac, zo so to někotremu zda són być. Tola Jezus praji wěsće: „...woni budu Boha widžeć.“ Wón njepraji: woni s n a n o Boha wohladaja. Tež nic: Je móžno, zo so to raz stanje. Ně, Jezus praji: woni budu Boha widžeć.

To dyrbjal naš přichod być? tak so prašeće. Hdyž wo „přichodže“ řečimy, měnimy tola w přenim rjedže, štož tudy na zemi na nas čaka, we wulkim kaž tež w maľym, doma abo w dalokim swěće.

Tola po prawym je to čisće hinak. Naš přichod njeje skončenje ničo druhe hač tónle wěčny wokomik před Božimaj wočomaj. „Wěčny wokomik“, to je tola njezmysľ! mi prajiće. Haj, nje wěm kak móhl to z druhimi słowami prajić, přetož před Bohom njebudže wjace časa. Štožkuli so tež na swěće přeměnja, ničo njeje tak wažne kaž tele slowo: „...woni budu Boha widžeć.“ To praji Jezus wo tych, kotřiž „su čisteje wutroby“. Prošmy wo to, zo bychmy tež my mjez tymi byľi, kotřiž něhdy Boha wohladaja, tajkeho kaž wón je: miłosćiweho wot wěčnosće do wěčnosće.

Njebjesa a njebo

Hižom husto sym so prašaľ, kak je přišlo, zo mamy my Serbja runje tele dvě slowje: njebo a njebjesa. Njejsym dotal spokojacu wotmoľwu namakaľ. Snano wědža naši řečespytnicy na to wotmoľwić. Tola mi njeńdže tu wo řečespyt, ale wjele bóle wo to, kotry wuznam matej runje tutej slowje za našu wěru. Směmy jara džakowni być, zo ma naša řeč slowje njebo a njebjesa. Druhdy tola měnimy, zo je naša serbska řeč chuda a zo njewěmy a njeznajemy za tón abo tamny wuraz prawe serbske slowo. To njetrjechi. Němska řeč nima na přikład rozdzěla mjez njebom a njebjesami. Ze znatych řečow ma jenož hišće jendzelska řeč tutón rozdzěl, mjenujucy „sky“ za njebo a „heaven“ za njebjesa. Něhdy su měnili, zo je natureske njebo to samsne kaž Bože njebjesa. Tohodla so njetrjebamy džiwac, hdyž nam džensa wšelcy wusměšjo wumjetuja, zo njejsu Gagarin a Glenn a Titow a kaž woni wšitcy rěkažu ani Boha ani jeho njebjeske kralestwo widželi.

Tola tu so my křescenjo hańbować ani bojeć njetrjebamy, dokelž so tola w žanej cyrkwi njeprěduje, zo je Bože kralestwo něhdže w natureskim njebju, byrnjež wone tak šěroke a njeznate byľo.

Twjerdženje, zo byľi Bóh něhdže mjez mróčelemi a hwězdami, pochadža z časa starych Grekow. Či su mjenujucy wěřili, zo su jich bohajo wyše mróčel na wjeršku Olympa doma. Tale mysl potajkim njeje bibliška, ale pohanska. Hižom w Starym zakonju čitamy: „Hlej, njebjesa a njebjesow njebjesa će njemožēja wopřijeć“ (1. kral. 8, 27). „Hdy bych ja stpiľ do njebjes, sy ty tam; a hdy bych sebi pošlaľ do hele, hlej, sy ty tež tam...“ (Psalm 139).

„Njejsym ja, kiž njebo a zemju nappjelnja? praji Knjez“ (Jer. 23, 24). Bóh je wšudžom: w njebjesach a na zemi. Bóh je, tak praji Biblija, w n j e b j e s a c h a nic jeno w njebju. To je podobnje kaž ze słowom „lubosć“. Stari Grekojo mějachy za to dvě slowje: eros a agape. To jedne je čłowska,

naturańska lubość a tamna je bójska lubość. A tola je čłowska lubość wotbłyš bójskeje lubośće. Tak tež je z njebjom a njebjesami. Naturańska njebjo je jeno wotbłyš njesměrných Božich njebjes. Bóh dawa nam swoje dary a mocy, zo bychmy móhli bý žiwi, tak kaž stónco a dešć z njebja, wot horjeka přichadža. Njebjo běše za čłowjekow w starowěku „potajne žórlo“, z kotrehož wšitko přichadža, štož dońt čłowjeka wučinja.

Hdyž prajimy „deleka“, tak měnimy wšo zemske, naturańske a hdyž prajimy „horjeka“, měnimy wšo duchowne. Z nohomaj steji čłowjek na zemi, tola swoju hłowu a swojej woći wón pobjěhuje bójskemu napřećiwo. Tak kaž chce bójska lubość čłowsku pře-dobyć a swjećić, tak tež Bože njebjesa njebjo a zemju pře-dobrywaja a swjećá. So.

Spěwarske

To je dobre stare wasnje, zo swěrný kemšer swoje spěwarske zjawnje pokazuje, hdyž kemši dze — tak, zo je hnydom kóždy widzi. Hdyž sej čisće stare spěwarske wobhladamy, wěmy, zo so do zaka tykný njehodžachu. Běchu džěn husto tak wulke a tolsté. A tež žony tehdom hišće žane tobołki (toški) njeznajachu, kajkež je džensa wšudžom mamy. — Jónu běchmy wšitcy štyrjo kemši. Hdyž z Božeho domu wustupichmy, so dešoćawaše. Jan wotewza nam přečelnje wšitke spěwarske a tykný sej je pod plašć. To wězo kóždy widžeše a skupina młodych ludži, kotruž zetkachmy, nas wusměšowaše: „Hlej, hladajće, to je či čisće pobožny!“ — Haj, su dha nětk či kemšerjo, kotřiž swoje spěwarske zjawnje njepokazuja, njepobožni? — Ja sej tola myslu, zo wo tym, kiž nje-dželu porjadnje w „dobrej“ drasće přeco w samsnym času z domu wuńdže a za dwě hodžiny so zaso nawróci, tak a tak wšitcy susođža wědža, hdže je był. Štož pak ma daloki puć kemši? Dyrbi sej tón swoje rjane spěwarske womazać dać, hdyž so dešćuje a hdyž awta nimo šuskaja? Jenož, zo bychmy družu wědzeli, zo swěru kemši chodži? Jenož, zo so njeby před tamnymi kemšerjemi hańbować trjebał, zo swoje spěwarske chowa? Po mojím zdaću je tola wšojedne, kak što swoje spěwarske kemši njese. Hłowna wěc je tola, zo nutrnje a pilnje sobu spěwa. Zo bychmy dopokazali swoju wěru, k tomu dawa nam Bóh Knjez wjele stow druhich přiležnosćow! A nimo toho su naše nowe serbske spěwarske tak wuhotowane, zo so do zaka a tobołki hodža.

W lětonaj 1964/65 — tak bu njedawno wobzamknjene — budžeja zaso Drježdžany „Město cyrkwinskeho znowanatwara“. Před džesać lětami bě so tale akcija ze zběrku za zničene Drježdžanske cyrkwy, fary, wosadne domy atd. započala. Tehdom nazběrane pjenjezy pak zdawna njedosahachu, zo by so wšitka škoda narunała. Drježdžanske wosady su we zašlej wójnje 19 cyrkwjom a wosadnych domow zhubile. Wjele, wjele dobrowólných darow budže hišće trěbných, zo by so nazu wotpomhało.

Misionar Livingstone — pioněr Afriki

(Skónčenje)

Ranje swita. Mužojo so šukotajo wo tym rozmołwjeja, što bychy nětko činili. K čemuž so rozsuzdža, je woprawdže rjekowske. Chcedža čělo swojeho běłego bratra na pobrjohi donjesć a wot tam do Jendźelskeje dowjezć. Jeho wutrobu pak pod wulkim štomom pohrjebaja, přetož wona je čas žiwjenja za čorných čłowjekow bila. Chcedža, zo by wona tež dale w jich kraju, mjez nimi wostała. Jeho čělo pak žalbowawši, do plachtow zawaliwši a na žerdku přiwjazawši přěki přez Afriku njesu. Po wobćežnych pućach dopcěja Zanzibar. Tón najmudriši a najwobhoničiši z nich da so z čělom do Jendźelskeje přewjezć. Jemu ma so džakować, zo su so Livingstonowe zapiski zachowale.

18. apryla 1874 so Livingstone we Westminstersekej abtowni w Londonje pochowa. Na jeho pomniku steji: „Wot swěrných rukow přez kraj a morjo přinjeseny, wotpočiwa tuď David Livingstone, misionar, pućowacy, ludžipřečel, narodži so 19. měrca 1813 w Blantyre, Lancashire, wumrě 1. 1873 w Ilali, wsy Čitamba. Triceći lět bě swoje žiwjenje wěnował ewangelizaciji domoródných kmjenow, wuslědženju njewotkrytych krajow, wojowanju přećiwo nje-kničomnemu wikowanju z njewólnikami w nutřkownej Africe.“ Potom přińdu słowa, kiž je wón sam něhdy do swojeho džerjaka zapisał: „Njeh njebjesa toho bohaće žohnuja, njeh je Jendźelčan, Američan abo Turk, kiž tule ranu swěta zahojić pomha.“ Na kóncu čitaš 16. štučku z 10. stawu scenja swjateho Jana: „Ja mam hišće druge wowcy, te njesju z teje wowčernje. A te same dyrjbu ja tež přiwjesć, a wone budžeja mój hlós slyšec.“

List na Hebrejskich nas napomina: „Spominajće na swojich wučerjow, kiž wam Bože slowo su powědali, a kedžbujće na wuchód jich zadžerženja a činće po jich wěrje. Jezus Chrystus je wčera a džensa, a tón samy, kiž wón je, budže tež do wěčnosće.“

Jeho skutk nihtó haćić njemóže!

Přel. -ta

Pawoł Krječmar 65 lět

Tutón swěrný katolski Serb z Budyšina nam njeznaty njeje. W někotrymžkuli ewangeliskim domje namakamy jeho rjanu zběrku lyriskich pěsnjow: „Raj myslow a sonow z lužiskich honow“, kotrež wuńdže 1929.

Wón sam słušeše mjez swětowymaj wójnomaj na kóždy wjetši serbski swjedžen. Ze swojim rjanym pěsnjerskim darom běše wón jedyn z našich wuznamnych serbskich prócowarjow.

Někotre jeho pobožnych pěsnjow smy tež w „Pomhaj Bóh“ wozjewili.

Naš luby jubilar narodži so 13. septembra 1898 w Budyšinje. My so jemu z cylej wutrobu džakujemy za jeho swěru, z kotrež je so stajnje k serbskej wěcy wuznawał a přejemy jemu dale čilosć a strowosć.

Njeh jeho pjero nam wobradži hišće wjele rjanych, pobožnych serbskich pěsnjow. W.

Žwosadow

Hodžij. W Kobličanskej gmejnje mějachmy lětsa troje 90. narodniny. 2. septembra swjećeše je Marja Nowotnikowa.

Při swojej wysokej starobje wona hišće swěrnje naš Pomhaj Bóh čita. Duchownje je došć hibičiwa. Wjele powěda z młodych lět, kak je tehdom knjezej fararjej Imišej na pačerje chodžila. Po šulskich lětach je pola burow we wokolinje služila. Pozdžišo, hdyž bě so wudała, zběraše přinoški za chorobnu pokładnju. Na spočatku běše to na tolar a za čas inflacije běchu to biliony. Přez swoje džělo běše wona we wšěch šěšć wsach, po kotrychž měješe chodzić, derje znata.

W lěće 1947 wumrě jej mandželski. Jako wudowa bydli nětk pola džwoki a přichodneho syna, kotraž ju derje wobstarataj. Swoju wulku wnučku wučí serbski!!

Podra lěta leži nětk we ložu, dokelž nozy wjace njehatej. Naš Hodžiski pozawnski chór jej rjane kěr-luše piskaše. Wosebje bě sej wona přała: Štož čini Bóh, wšo dobre je.

Nowotnikowka je nětk poslednja z tych, kiž běchu w Kobličanskej gmejnje 90 lět a starši. W meji zemrě Zimmermannec wowka z Małeje Prahi z 95 lětami a w juniju Dieslerec wowka z Njezdašec z 92 lětami.

My pak swojej Nowotnikowce wowce přejemy, zo by swoje započane lěto w měrje a w pokoju dokonjała. Farar Paler-Huščanski ju swěru serbsce woprawja, za čož je wona jara džakowna.

Njeh ju — kaž wšitkich starych w našej Hodžiskej wosadze — přewodža slowo Salomonskich přisłowow, kotrež jej we wobrazu darichmy: Hnada a swěra tebjě njewopušćitej. Bě.

Malešecy. Br. farar Pawoł Albert móžeše 26. 6. 1963 na 25 lět swojeje ordinacije spominać. My smy swojemu lubemu bratrerj wutrobnje džakowni za jeho wulku swěru, kiž je nam wopokazał. W Malešecach je 1. 4. 1938 swoje přenje duchownske město nastupił a je na tutej swojej přenjeje farje hač dotal wostał, byr-njež chychu jeho wjele króć rady měć na čestniše městna w Němcach. Wón je mjez nami wostał. 29. septembra 1963 budže wón zapokazany do přenjeho farskeho městna w Budyšinje při Michalskej cyrkwi.

Bóh Knjez chcył jemu dać strowosć a duchowne mocy za jeho nowe farske město a jeho džělo tam miłosćiwje žohnować.

Njeswaćidlo. Poslednju njeđzelu w žnjeńcu swjećachmy po zwučenym wasnju žnjowodžakny swjedžen. Wosada bě so na serbskich a na němskich kemšach we wulkej ličbjě zhromadžila. Wjele darow je so składowalo na pjenjezach a na žnjowych darach. — Młodzi muzikanća porjenjšichu Božej službjě.

Nakład Domowina. — Wuchadža z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola řed-sydy ministerskeje rady NDR jónkrěć za mėsac. Řjakuje Konwent serbskich ewangeliskich duchowných. — Hłowny zamowitwy redaktor: superintendent Gerhard W i r t h - Njeswaćidlski. — Čisć: III-4-9, Nowa Doba, čisćěrnja Domowiny w Budyšinje.